

PANEL I – RATNI ZLOČINI

1. Prenošnje vođenja postupka u predmetima ratnih zločina:

U procesu revizije Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina potrebno je provesti analizu u pravcu utvrđivanja nedostataka u sistemu normiranja rada na složenim predmetima ratnih zločina. Zaključak savjetovanja da postojeći sistem ne motiviše tužioce za rad na najstroženijim predmetima ratnih zločina. U tom smislu potrebne su izmjene i dopune Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad na predmetima (ukidanje norme za rad na vrlo složenim predmetima ratnih zločina), dok bi se u revidiranoj Strategiji utvrdio odgovarajući mehanizam kontrole efikasnosti procesuiranja ovih predmeta.

2. Procesna zaštita svjedoka u predmetima ratnih zločina:

- Ujednačavanje propisa o zaštiti svjedoka koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini (FBiH, RS, Brčko distrikta BiH) u pogledu utvrđivanja potrebe za određivanje mjera zaštite, kao i krivičnih zakona u BiH u vezi proširenja kruga počinitelja krivičnog djela otkrivanje identiteta svjedoka kojem su određene mjere zaštite. Svrha ujednačavanja propisa je osiguranje jednakog položaja zaštićenog svjedoka pred sudovima u BiH, odnosno osiguranje poštivanja principa jednakosti građana pred zakonom, a posebno u predmetima u kojima je prenijeto vođenje krivičnog postupka prema članu 27a Zakona o krivičnom postupku BiH.
- Prepoznat je značaj vanprocesnih mjera zaštite u svrhu osiguranja potpune procesne zaštite svjedoka i usvajanje izmjena i dopuna Zakona o programu zaštite svjedoka BiH kako bi Državna agencija za istrage i zaštitu mogla postupati pred svim tužilaštvima i sudovima u BiH.
- Revidirati kriterije za ocjenu složenosti predmeta ratnih zločina u predmetima u kojima su svjedoku određene mjere zaštite. Prije donošenja odluke o prenošenju vođenju krivičnog postupka prema 27a ZKP BiH, potrebno je posvetiti posebnu pažnju razmatranju da li mjesno nadležni sud može osigurati odgovarajuću zaštitu svjedoka.
- Koristiti dobre prakse Suda BiH u provođenju mjera zaštite u predmetima ratnih zločina.

3. Žalbeni postupak:

- Neadekvatno vrednovanje učešća tužioca u žalbenom postupku prema Pravilniku o orijentacionim mjerilima za vrednovanje rada tužilaca VSTV BiH (pisanje žalbe, odgovora na žalbu, zastupanje pred drugostepenim sudom). Prijedlog je da se radnje tužioca u žalbenom postupku vrednuju sa 0,5 % vrijednosti završenog predmeta.
- Identifikovana je potreba za provođenje ciljane edukacije tužilaca na temu žalbe i žalbenog postupka u predmetima ratnih zločina.

4. Sporazum o priznanju krivice:

Potrebno je dopuniti odredbe zakona o krivičnim postupcima u BiH u cilju osiguranja adekvatnog mehanizma da optuženi u potpunosti ispuni obaveze iz sporazuma o priznanju krivice, uključujući i mogućnost stavljanja sporazuma o priznanju krivice van snage u slučaju nepoštivanja obaveza od strane optuženog.

5. Vještine istraživanja u predmetima ratnih zločina:

- Potrebno je da svi tužioci koji postupaju u predmetima ratnih zločina već prilikom prvog ispitivanja osumnjičenog zahtijevaju od suda postavljanje branioca po službenoj dužnosti ukoliko nema izabranog branioca, bez obzira na različite stavove sudova da li se u predmetima ratnih zločina radi o obaveznoj odbrani prema KZ SFRJ.
- Potrebno je provesti nadogradnju TCMS sistema i instaliranje modula za pohranu elektronskih dokaza iz predmeta ratnih zločina kako bi se olakšao pristup i korištenje ovih dokaza u drugim predmetima ratnih zločina.

PANEL II – ORGANIZOVANI KRIMINAL, PRIVREDNI KRIMINAL I KORUPCIJA

SESIJA: ODLUKA USTAVNOG SUDA BIH BROJ U 5/16 OD 1. 6. 2017. GODINE: MOGUĆI PRAVNI I PRAKTIČNI IZAZOVI ZA RAD TUŽILAŠTAVA NA PREDMETIMA PRIVREDNOG KRIMINALA I KORUPCIJE

I

Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br. 5/16 od 01. 06. 2017. godine, objavljena u Službenom glasniku BiH br. 47/17 od 7.7. 2017. godine, značajno utiče na rad tužilaštava i ostalih pravosudnih organa na nivou BiH, te nivoima FBiH, RS i Brčko distriktu BiH. Stoga je potrebno odmah pokrenuti hitne zakonodavne procedure na svim nivoima vlasti u BiH (a na nivou BiH najkasnije u roku određenom u odluci US BiH), kako bi se osiguralo pravovremeno i harmonizirano usklađivanje relevantnih zakonskih odredaba u smislu Odluke Ustavnog suda BiH, u skladu sa principima vladavine prava i međunarodnim standardima.

II

Neophodno je u što većoj mjeri uključiti predstavnike stručne zajednice (sudije i tužioce) u radna tijela zadužena za izradu izmjena i dopuna ZKPa na svim nivoima vlasti, te provesti konsultacije šire stručne javnosti kako bi se, uzimajući u obzir iskustva pravosudne zajednice, osigurala izrada zakonskih rješenja koja će dati najbolje rezultate u praksi.

U tom smislu, učesnici X-tog Savjetovanja tužilaca u BiH naglašavaju važnost da nadležna ministarstva pravde i radna tijela prilikom izrade zakonskih izmjena i dopuna naročito uzmu u

obzir principe i standarde izražene u međunarodnim konvencijama i dokumentima u oblasti borbe protiv korupcije i drugih teških oblika kriminala. Također, kada su u pitanju konkretni prijedlozi za zakonske izmjene, nova zakonska rješenja bi trebala sadržavati:

- uslove i način davanja imuniteta svjedoku uz neophodnu kontrolu suda, a u pogledu imuniteta za druga lica u postupku (osumnjiceni ili optuženi) potrebno je uzeti u obzir rješenja iz susjednih zemalja,
- katalog krivičnih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje. Pri tome je neophodno obuhvatiti sva krivična djela korupcije bez obzira na zapriječenu kaznu,
- utvrditi mogućnost da se prilikom prvog određivanja posebnih istražnih radnji (PIR) može odrediti duže vremensko trajanje za njihovu primjenu (najmanje 3 mjeseca), te definisati mogućnost da ukupno vrijeme trajanja PIR za naročito teška krivična bude propisano u dužem vremenu (razmotriti zakonska rješenja zemalja u regionu),
- utvrditi uslove pod kojim se posebne istražne radnje mogu produžiti kako bi se izbjegla proizvoljnost u primjeni pravnog standarda „iz naročito važnih razloga“,
- potrebno je pronaći modus kako bi se zaštitila tajnost istrage a istovremeno omogućilo osumnjičenom podnošenja pravnog lijeka zbog dužine trajanja istrage. Pritom je veoma važno voditi računa o težini krivičnih djela za koje se vodi istraga s ciljem omogućavanja dužih rokova za trajanje istraga za teže oblike krivičnih djela.

SESIJA: ODUZIMANJE IMOVINE PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELIMA

I

Preporučuje se osnivanje specijaliziranih odjela ili jedinica pri policijskim agencijama u FBiH i BD za provođenje finansijskih istraga, a po uzoru na Specijalnu jedinicu MUP-a RS.

II

Potrebno je da se na svim nivoima pravosuđa u BiH tužiocima omogući vođenje finansijske istrage i nakon podizanja optužnice, a zbog izuzetne dugotrajnosti i složenosti ovih vrsta istraga. Takođe, potrebno je harmonizirati zakonska rješenja na svim nivoima u pogledu krajnjeg momenta do kojeg je dozvoljeno voditi finansijsku istragu, imajući u vidu da je prema postojećim rješenjima jedino u RS-u moguće voditi istragu i predložiti trajno oduzimanje imovine u roku od godinu dana nakon pravosnažnosti presude.

III

Usaglašen je stav da je neophodno uvesti mehanizme redovnog vrednovanja i ocjenjivanja rada tužilaca na predmetima u kojima se vodi finansijska istraga.

Takođe se preporučuje da se u kriterije VSTV-a za ocjenu rada rukovodilaca tužilačkih institucija uvrsti i uspješnost rada na finansijskim istragama tj. oduzimanju imovine stečene krivičnim djelima.

IV

Potrebno je uspostaviti mehanizme direktne saradnje između tužilaštava odnosno sudova na pronalaženju odnosno određivanju mjera osiguranja imovine koja se nalazi u inostranstvu, a posebno u zemljama regije, kako bi se osigurala efikasnost i spriječila osumnjičena lica da otuđe imovinu.

V

Trebalo bi uvesti hitnost u međuinstitucionalnom postupanju po zahtjevima tužioca za dobivanje podataka u predmetima finansijskih istraga, te raditi na omogućavanju tužiocima da imaju direktne uvide u baze podataka o imovini.

Predlaže se izmjena zakona o bankama na svim nivoima na način da se za zahtjeve tužioca uvede izuzetak od bankarske tajne.

VI

Potrebno je jačati stručne i materijalno tehničke kapacitete agencija i organa koji se bave upravljanjem privremeno oduzetom imovinom.

SESIJA: JAČANJE TRANSPARENTNOSTI U RADU TUŽILAŠTAVA

I

Istaknuto je kako u tužilaštvima u BiH ne postoje adekvatni ljudski resursi u oblasti odnosa s javnošću. Neophodno je nastaviti tražiti i iznaći adekvatna rješenja za ovaj problem za svako pojedinačno tužilaštvo.

Preporučuje se jačanje interne komunikacije u tužilaštvima, a posebne napore je potrebno usmjeriti ka jačanju komunikacije i koordinacije između portparola i glavnog tužioca i drugih tužilaca.

II

Poželjno je da sva tužilaštva u Bosni i Hercegovini usvoje i primjenjuju institucionalnu Strategiju za odnose s javnošću prilagođenu potrebama i ciljnim javnostima kojima se obraćaju.

Važno je da se rukovodioci i osobe ovlaštene za odnose s javnošću unutar svakog pojedinačnog tužilaštva upoznaju sa sadržajem VSTV Strategije za postupanje sa osobama koje dolaze u kontakt sa tužilaštvima u BiH.

Stanje u oblasti odnosa s javnošću neophodno je adekvatno pratiti, mjeriti i evaluirati.

III

Potrebno je organizirati edukacije tužitelja i tužiteljica u oblasti odnosa sa medijima, sa naglaskom na jačanje njihovih vještina za javne nastupe. Poželjno bi bilo u ovaj proces uključiti strukovna udruženja tužilaca i glasnogovornika.

IV

Pokrenuti hitnu inicijativu prema VSTV BiH za redizajn i unapređenje funkcionalnosti web platforme www.pravosudje.ba.

Hitno pristupiti otklanjanju tehničkih poteškoća koje onemogućuju efikasno korištenje web stranica tužilaštava.

Poželjno bi bilo povećati ovlaštenja web administratora unutar svakog pojedinačnog tužilaštva.

Svako tužilaštvo bi na svojoj web stranici na odgovarajućem mjestu (unutar kategorije «Kontakti») trebalo imati ime i prezime ovlaštene osobe za odnose s javnošću (kontakte te osobe, uključujući i broj mobilnog telefona) – osoba koja bi novinarima bila dostupna i nakon radnog vremena.

Sva tužilaštva bi na svojim web stranicama trebala redovno objavljivati informacije o optužnicama, izvještaje o radu i presudama koje su od interesa za javnost, kao i druge relevantne informacije vezane za rad tužilaštva.

PANEL IV -NASILJE NAD DJECOM U DIGITALNOM OKRUŽENJU

1. Harmonizirati postojeći pozitivnopravni okvir u Bosni i Hercegovini, te u pogledu primjene Konvencije o pravima djeteta, naročito Lanzarote konvencije.
2. Posebnu pažnju posvetiti odredbama KZ FBiH i KZ BDBiH i to u pogledu starosne granice djeteta žrtve krivičnog djela po ugledu na KZ RS. Također, u pogledu zastare, primjeniti odredbe kao u KZ RS, da zastara teče od momenta punoljetstva djeteta.
3. Omogućiti, kroz adekvatnu kaznenu politiku, primjenu posebnih istražnih radnji i za krivična djela nasilja nad djecom u digitalnom okruženju.
4. Formirati posebna specijalizirana odjeljenja za djecu u okviru policijskih organa i organa starateljstva.
5. Razviti dobru praksu korištenja stručnih savjetnika i saradnika (psihologa) prema odredbama zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini.
6. Razviti sistem u kome će se dijete ispitati samo jednom od strane stručnog lica.

7. Potaknuti praksu izricanja alternativnih mjera za maloljetnike, naročito u slučajevima vršenja krivičnih djela u digitalnom okruženju kojima bi se postigla adekvatna svrha kažnjavanja u savremenom krivičnom postupku.
8. Uvrstiti u nastavne planove centara za edukaciju sudija i tužilaca edukacije na temu cyber kriminaliteta uopšte, naročito kada se kao akter pojavljuje dijete.
9. Posebnu pažnju posvetiti multisektorskoj edukaciji policije i pravosuđa na temu cyber kriminaliteta.
10. Uključiti sve oblike nasilja nad djecom u digitalnom okruženju u krivično zakonodavstvo u BiH, vodeći računa o harmonizaciji sa direktivama EU koje tretiraju ovu oblast.
11. Iskoristiti sve postojeće resurse organizacija civilnog društva, posebno u pogledu stručnih lica, kada je u pitanju prevencija, prijavljivanje, identifikacija i podrška/asistencija djeci žrtvama nasilja u digitalnom okruženju, u cilju uspostavljanja Centra za sigurniji internet u BiH.
12. Formirati Registar NVO-a koje pružaju usluge zaštite prava djeteta sa specifičnim napomenama o vrsti specijalizacije, a sve to za potrebe pravosuđa.